

hollandfestival

Macbeth

Choreografisches Theater

von Johann Kresnik

hollandfestival

Choreografisches Theater von Johann Kresnik Macbeth

Stadsschouwburg

17, 18 juni 1990

20.15 uur

choreografie/regie Johann Kresnik
decor en kostuums Gottfried Helnwein
assistentie Anne Steiner-Graczol
assistent choreografie Maciej Miedzinski

muziek Kurt Schwertsik
technische leiding Manfred Voss
licht Bernd Pösl
geluid Jack Marlow/Dietrich Seevers
foto Jöry Landsberg

Macbeth Joachim Siska
Lady Macbeth Susana Ibanez
Banquo Maverick Quek
Duncan Jeffrey Seppanen

Heks Regine Fritschi
Heks Amy Coleman
Heks Pearl Potts-Seppanen

Macduff Roberto Giovanetti
Lady Macduff Susan Barnett

en Christina Johnson
Bettina Fricke-Macedo
Barbara Sterberg-Lehr
Henry Bailey
Thomas Lehnhart
Lothar Hammes
Gernot Frischling
Jean Chaize

Macbeth

In *Macbeth* is hetzelfde mechanisme werkzaam als in *Richard III*. Misschien nog wel duidelijker. De troon is binnen het bereik van Macbeth gekomen. Hij kan koning worden, dus zal hij koning worden. Hij vermoordt de rechtmatige heerser en moet vervolgens de getuigen van het misdrijf en de mensen die hij niet kan vertrouwen, doden. Eigenlijk moet hij iedereen doden, want ze zijn allemaal tegen hem.

Het verhaal van Macbeth is taai en bloedig als een bloederige brij. Alles is in bloed gedrenkt zowel de moordenaars als de slachtoffers. De hele wereld is in bloed gedompeld. Het bloed in Macbeth is niet figuurlijk bedoeld, het is materieel en fysiek voorhanden; het stroomt uit de lichamen van de slachtoffers, kleeft aan handen en gezichten, aan dolken en zwaarden en laat zich niet afwassen. Macbeth begint en eindigt met een bloedbad, steeds meer bloed, alles baadt in het bloed, tot het het toneel overstroomt.

Er wordt beweerd dat Macbeth gaat over ambitie, dat Macbeth gaat over angst. Dat is niet zo, het gaat maar over één ding, één enkel thema; dat thema is moord.

Het verhaal wordt gereduceerd tot een enkel beeld en indeling: zij die doden en zij die gedood worden.

De meeste scènes spelen zich af in de nacht. De nachtelijke stadia, avondschemering, middernacht en ochtendschemering bestaan niet meer. Er rest slechts de nacht die alom aanwezig is en waar doorlopend naar wordt verwezen in herinneringen en gedachten. Het is de nacht waaruit de slaap is verbannen. In geen enkele Shakespeare-tragedie wordt zoveel naar de slaap verwezen als in de *Macbeth*: Macbeth heeft in zijn slaap gedood, Macbeth kan niet meer slapen. In heel Schotland kan niemand meer slapen. De slaap bestaat niet meer, er resten alleen nog nachtmerries.

De terrorist Tsjen in Malraux' *La Condition Humaine* spreekt een van de gruwelijkste zinnen uit die in de twintigste eeuw zijn geschreven. 'Een man die nooit heeft gedood is als een man die nog nooit een vrouw heeft bemind'. Deze zin houdt in dat doden erkenning betekent, net zoals in het Oude Testament de liefdesdaad erkenning betekent en dat de ervaring van het doden op dezelfde manier niet overdraagbaar is als de ervaring van de liefdesdaad. Macbeth heeft gedood om tegemoet te komen aan een wereld waarin moord bestaat en moord mogelijk is. Macbeth doodde niet alleen om koning te worden, hij doodde om zichzelf te bevestigen. Hij weet nu niet alleen dat doden mogelijk is, maar ook dat men doden moet. De mens is niet alleen in staat om te doden, hij is degene die doodt. En alleen diegene die doodt is een mens. Macbeth roept de moordenaars bij zich en beveelt hen Banquo en zijn zoon te vermoorden. Hiermee heeft Macbeth een grens bereikt. De eerste afgrond. Er is een drempel overschreden, al het volgende is eenvoudig.

De nacht die Macbeth omringt wordt alsmaar dichter. Macbeth heeft uit angst gemoord en moordt verder uit angst. Dit is het tweede deel van de waarheid over Macbeth, maar tevens niet de gehele waarheid.

Macbeth droomt van een wereld waarin moord niet bestaat, waarin alle misdaden worden vergeten en alle doden voorgoed begraven zijn zodat alles nieuw kan beginnen. Zijn laatste hoop is dat de doden niet opstaan. Maar de doden staan op wanneer de geest van Banquo tijdens het banket verschijnt. Op dat moment weet Macbeth dat een laatste, uiteindelijke moord niet bestaat en dit is tevens zijn derde en laatste ervaring: de doden keren terug.

Macbeth de meervoudige moordenaar, Macbeth de met bloed bezoedelde en in bloed wadende, wil de wereld waarin moord bestaat niet accepteren. Waarschijnlijk schuilt hierin de duistere grootheid en de ware tragiek van Macbeth. Hij wilde aanvankelijk de realiteit van de nachtmerrie niet erkennen en kon zich niet verzoenen met zijn rol daarin, maar nu weet hij alles. Hij weet dat er geen ontsnappen mogelijk is uit de nachtmerrie, hij weet dat de nachtmerrie het lot en bestemming van de mens is. Er is geen andere.